

ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κείμενο μη λογοτεχνικό

Η πραγματική Φιλία

Από όλα τα αγαθά που κάνουν τη ζωή του ανθρώπου ευτυχισμένη τίποτε δεν είναι μεγαλύτερο, τίποτε γονιμότερο, τίποτε πιο ευχάριστο από την πραγματική φιλία. (Επικούρειος φιλόσοφος)

Τι είναι όμως η πραγματική φιλία; Είναι ο στενός και θερμός δεσμός δύο ή περισσότερων προσώπων, που στηρίζεται στην αμοιβαία ανιδιοτελή αγάπη και εκτίμηση· είναι ο **πολύτιμος** και σταθερός δεσμός που ενώνει ενάρετους ανθρώπους, στην καταγωγή ξένους ή συγγενείς. Οι εκλεκτότεροι πνευματικοί άνθρωποι όλου του κόσμου έχουν αναγνωρίσει και έχουν εξυμνήσει την πραγματική φιλία και πολλοί, από τα αρχαιότατα χρόνια ως σήμερα, έχουν γράψει γι' αυτήν ότι είναι ένα από τα πιο απαραίτητα και τα πιο βασικά στηρίγματα του ανθρώπου για την **επίλυση** των προβλημάτων του, για την **προκοπή** του και για την ευτυχία του.

«Συν τε δύ' ερχομένω», λέει ο Όμηρος· «όταν πηγαίνουν δύο μαζί» μπορούν οι άνθρωποι να τα βγάλουν πέρα καλύτερα και πιο άνετα. Γιατί ο πραγματικός φίλος θα σε βοηθήσει στην αντιμετώπιση των ζητημάτων σου ή των κινδύνων που διατρέχεις και στην επιτυχία των σκοπών σου θα ακούσει τα μυστικά σου· στη δυστυχία σου θα λυπηθεί μαζί σου και με πίστη θα σου συμπαρασταθεί, στην ευτυχία σου δε θα σε φθονήσει, αλλά θα χαρεί κι εκείνος ειλικρινά, **θα επαινέσει** την καλή σου απόδοση και θα σου ευχηθεί το καλύτερο· δεν θα θελήσει ποτέ να σε εκμεταλλευτεί· όταν βρίσκεσαι σε ανάγκη, θα σε βοηθήσει· θα κάνει θυσίες για σένα, θα σε σκέφτεται και όταν βρίσκεται μακριά σου· θα σου πει την αλήθεια και, όταν πρέπει, θα σε κρίνει με αυστηρότητα, θα είναι ειλικρινής μαζί σου και δεν θα σε κολακεύει· θα χαιρέται από την παρουσία σου και θα είναι ο συμπαραστάτης σου· θα σε ενθαρρύνει και θα σε στηρίζει για την κατάκτηση της αρετής και θα σε **αποτρέπει** από το κακό· θα κάνει υποχωρήσεις και δε θα κάνει ο,τιδήποτε το πονηρό, που θα μπορούσε να προκαλέσει μείωση, πόνο ή λύπη σε σένα. Τα ίδια φυσικά θα προσφέρεις και συ σ' αυτόν, για να έχει στερεά θεμέλια η φιλία σας.

Η πραγματική φιλία ανυψώνει τους ανθρώπους ηθικά και πνευματικά, γιατί σ' αυτήν ο **δόλος** δεν έχει θέση και η προσφορά είναι αυθόρμητη, εκούσια και ανιδιοτελής και η αμοιβαία συμπαραστάση στους πνευματικούς στόχους αποτελεσματική. Η αληθινή φιλία έχει διάρκεια και δεν τραυματίζεται (παρά σπανιότατα) από τις συκοφαντίες. Μόνο όμως εκείνοι που είναι πραγματικά **καλλιεργημένοι** και ενάρετοι αξιώνονται να την προσφέρουν και να την απολαύσουν.

Περιοδικό «Φιλολόγος», τεύχος 20 (απόσπασμα - διασκευή)

Παρατηρήσεις:

A. Τι είναι η πραγματική φιλία, σύμφωνα με τον πομπό του κειμένου; Ποια είναι η προσφορά ενός αληθινού φίλου;

(Μονάδες 6)

B.1. Με ποιον τρόπο αναπτύσσεται η πρώτη παράγραφος του κειμένου;

B.2. α) Αφού μεταφέρετε τα παρακάτω ρήματα στο α' πρόσωπο του Ενεστώτα της Οριστικής, να αναγνωρίσετε τη συζυγία στην οποία βρίσκονται.

στηρίζεται, έχουν αναγνωρίσει, θα βοηθήσει, θα λυπηθεί, έχουν εξυμνήσει, θα συμπαρασταθεί

β) Να μετατρέψετε την πρόταση από ενεργητική σύνταξη σε παθητική.

Η πραγματική φιλία ανυψώνει τους ανθρώπους ηθικά και πνευματικά.

B.3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο σε κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις.

Λέξεις

Συνώνυμες

πολύτιμος

επίλυση

προκοπή

θα επαινέσει

αποτρέπει

δόλος

καλλιεργημένοι

(Μονάδες 4)

Γ. Ποια είναι η αξία της φιλίας για τους εφήβους και με ποια κριτήρια πρέπει να επιλέγουν τους φίλους τους; Αναπτύξτε τις ιδέες σας σε κείμενο 200-300 λέξεων.

(Μονάδες 10)

Κείμενο λογοτεχνικό

Γιατί;

Το διήγημα προέρχεται από τη συλλογή διηγημάτων Δεν υπάρχουν αμαρτωλοί (1956) και αποτυπώνει χαρακτηριστικά το ανθρωπιστικό πνεύμα της πεζογραφίας του Γ. Μαγκλή.

Σουρούπωνε και η μάχη που είχε αρχίσει σύναυγα* κόπασε πια. Λίγη ώρα πριν έπεφτε ακόμη αραιό λιανοντούφεκο. Κάποιος θερμόαιμος χτυπούσε στο πείσμα του οχτρό.

Όμως τώρα ήταν πλέρια ησυχία. Ο μεγάλος ήλιος που ολημερίς τσουρουφλούσε φίλους κι οχτρούς είχε γυρίσει πια να ξεκουραστεί. Σιχάθηκε να βλέπει τους ανθρώπους να σκοτώνονται συναμεταξύ τους κι έκλεισε τα μάτια να ξεχάσει.

Ο νέος στρατιώτης ακούμπησε απάνω στο βράχο το ντουφέκι και το κράνος, άνοιξε τα χέρια πλατιά να ξεμουδιάσει το απανωκόρμι, ανάσανε βαθιά κάνα δυο φορές και βιαστικός βάλθηκε να κατηφορίζει την πλαγιά, να φτάξει πιο γρήγορα στη ρεματιά που από χτες είχε σημάνει* μια φλεβίτσα γάργαρο, πεντακάθαρο νερό. Ήτανε δροσιά κάτω εκεί και το βρεμένο χορτάρι μύριζε όμορφα. Ο νέος στρατιώτης έσκυψε πάνω από την ξεχειλισμένη γουρνίτσα* κι ήπια άφθονο το κρύο νεράκι. Η φλόγα έσβησε από τα σωθικά του.

«Αχ, τι δροσιά...», είπε. Έσκυψε πάλι, χούφτιασε το νερό και το 'χυσε στο πρόσωπο κι απάνω στο κεφάλι. Δροσίστηκε, καθαρίστηκε, μέρεψε.* Έγινε άλλος άνθρωπος. Σήκωσε ψηλά το κεφάλι κοίταξε τον ουρανό και μίλησε χαρούμενα.

- Θε μου, όμορφη 'ναι η ζωή του ανθρώπου. Κάνε με το καλό να τελέψει* γρήγορα ο πόλεμος, να γυρίσω πίσω στο σπίτι κοντά στη γριά μανούλα που με καρτερά και κοντά στ' αδέρφια μου.

Τέλεψε το λόγο, χάιδεψε ακόμα με το χέρι, με το μάτι το δροσερό νεράκι. Σηκώθηκε να φύγει. Αξάφνου άκουσε πλάι του περπατηξιά, εκεί, από την άλλη μεριά της ανηφόρας, κι έστριψε απότομα το κεφάλι να δει.

Ένας άλλος στρατιώτης, οχτρός, κατέβαινε και τούτος ξέγνοιαστος και ξαρμάττωτος,* να πει από τη γουρνίτσα, να δροσιστεί και, με τον τρόπο τούτο, να ευχαριστήσει το Θεό, που τον προστάτεψε και τον φύλαξε και τη μέρα τούτη.

Μα ο πρώτος στρατιώτης ξέχασε ολότελα τα όσα τώρα δα είπε αγναντεύοντας τον ήσυχο ουρανό και μονοστιγμής τράβηξε από τη μέση του το πιστόλι και το πρότεινε στον οχτρό.

Ο άλλος που ερχότανε διψασμένος από την ολόημερη κάψα,* κι ένιωθε κιόλας να λαγαρίζει μέσα του το τρεχούμενο νεράκι και να του δροσίζει τα πυρωμένα σωθικά, τρομαγμένος τώρα μπρος στο απλωμένο πιστόλι σήκωσε μονομιάς τα χέρια και κάτι είπε στη γλώσσα του παρακλητικά, με φοβισμένη, συγκινημένη φωνή. Τάχατες ήθελε να πει:

- «Κοίταξέ με, αδερφέ μου, είμαι ολομόναχος και άοπλος. Δίψασα πολύ και ήρθα να πιω λίγο νεράκι. Λυπήσου με, είμαι αθώος, χάρισέ μου τη ζωή. Κοίταξε, είμαι νέος πολύ και ξέρεις, μια γριά μάνα που δεν έχει στον κόσμο άλλο κανένα, με καρτερά».

Μα ο νέος στρατιώτης ξέχασε μονομιάς το Θεό. Έχασε τον άνθρωπο, πίεσε τη σκαντάλη και η σφαίρα γλίστρησε από την κάνη και χτύπησε κατάστηθα τον οχτρό.

Ο άνθρωπος κυλίστηκε πάνω στη γης σπαράζοντας και βογκώντας.

Ο νέος στρατιώτης, νευρικός πολύ, σίμωσε το χτυπημένο και στάθηκε απάνω του κοιτώντας τον.

Ο ξένος ήτανε πεσμένος ανάσκελα. Σάλευε σπασμωδικά, κούναγε τα πόδια κι έσφιγγε τα δυο χέρια του απάνω στο στήθος.

Τα χλωμά πονεμένα χείλη κινιόντουσαν σιωπηλά. Τα ορθάνοιχτα μάτια κοιτούσαν γιομάτα απορία και φόβο το νέο στρατιώτη. Και πάνω σε όλο το πρόσωπο: μέτωπο, μάτια, χείλη, ήταν περιχυμένα ο ανθρώπινος πόνος και το ξάφνιασμα.

Του νέου στρατιώτη τού φάνηκε σαν να τότε ρωτούσε:

«Γιατί το 'κανες το κακό τούτο, αδερφέ μου άνθρωπε; Γιατί θέλησες να κριματιστείς,* να πάρεις στο λαιμό σου το αίμα ενός αθώου; Παρακάλαγα το Θεό να μ' έχει καλά και να γυρίσω γρήγορα στο χωριό, ν' αγκαλιάσω τη μανούλα μου και να της φιλήσω τα κουρασμένα ματάκια».

Κι όσο ο νέος στρατιώτης τον κοίταζε, θάρρευε ότι τα πικραμένα χείλη του πληγωμένου τού μίλαγαν, του έλεγαν τον πόνο και το παράπονό του.

«Κι ακόμα, σα να του 'λεγε, μια κοπελίτσα με περίμενε. Είχαμε κάνει όνειρα πολλά μαζί και καρτέραγε να σταματήσει ο καταραμένος πόλεμος να γυρίσω στο χωριό. Μα τώρα, αδερφέ μου, να, κοίταξε πώς με κατάντησες».

Ένα σκληρό χέρι έσφιγγε την καρδιά του νέου στρατιώτη.

Σιδερένιος κύκλος πέρασε γύρω από το κεφάλι του, του το 'σφιγγε και τον πόναγε. Τα μάτια καίγανε. Τον έπιασε παράξενο κακό κι άρχισε να τρέχει την ανηφόρα. Γλίστραγε, έπεφτε, πετιόταν απάνω και ξανά πάλι έτρεχε.

Μεσοστρατίς του βουνού σταμάτησε. Δεν μπορούσε άλλο. Λαχάνιασε, πιάστηκε η καρδιά του, κουράστηκαν τα πόδια, λύγισαν τα γόνατα. Έμεινε εκεί ασάλευτος με το κεφάλι σκυμμένο να σκέφτεται. Μα να σκεφτεί δεν μπορούσε. Χτύπαγαν τα μηνίγγια, το κεφάλι βούιζε. Αξάφνου, χωρίς καλά καλά να ξέρει τι κάνει, βάλθηκε να τρέχει πάλι την πλαγιά κατηφορίζοντας. Μέσα στο μυαλό του τώρα καρφώθηκε μια σκέψη: να προφτάξει, να βοηθήσει το χτυπημένο.

- Θε μου, μουρμούρισε, λυπήσου τον, λυπήσου με. Άφησέ τον να ζήσει.

Έφταξε στη ρεματιά, σίμωσε το χτυπημένο. Τον άγγιξε· ήτανε ζεστός.

Άπλωσε τα χέρια, τα πέρασε με προσοχή κάτω από το πληγωμένο κορμί, τ' αγκάλιασε ολόγουρά του, τον έσυρε απάνω του και τον κράτησε έτσι σφιχτά. Χτύπαγε η καρδιά βουτηγμένη στην αγωνία. Τρυφεράδα και πόνος, αγάπη και φροντίδα, όλα τούτα μαζί τότε συνεπήραν.

Σιγά, προσεχτικά, τον έφερε ίσαμε τη γουρνίτσα και τον ακούμπησε απάνω στο γρασίδι· πήρε το νερό, που με λαχτάρα κατέβηκε να πιει, και του 'βρεξε τα μαλλιά, του καθάρισε το νεανικό, ωραίο πρόσωπο, του 'σβησε το λεπτό ματωμένο αυλάκι που 'χε στεγνώσει εκεί στην αριστερή μεριά του στομάτου. Του πήρε το χέρι, το άπλωσε απάνω στην ανοιχτή δική του παλάμη και το απαλοχάιδευε.

- Αδερφέ μου, του 'λεγε γλυκά, τρυφερά, αδερφέ μου, συχώρα με· και τα δάκρυα τρέχαν καυτά.

Η νύχτα κατέβηκε ολούθες και απλωμένο σκοτάδι τούς τύλιξε.

- Καλέ μου, πονεμένε μου αδερφέ, μουρμούρισε ο νέος στρατιώτης συντριμμένος. Συχώρα με, καλέ μου, δεν το 'θελα· δεν είμαι φονιάς, σου τ' ορκίζομαι, δεν είμαι φονιάς. Να, μια στιγμή μονάχα ξέχασα πως είμαι άνθρωπος, ξέχασα πως είσαι άνθρωπος, αδερφός μου. Πως μάνα και σένα σε περιμένει στο φτωχικό της: μάνα και πατέρας κι αδέρφια. Ξέχασα, γιατί αυτοί οι κακούργοι θέλανε να με κάνουν να ξεχάσω.

Θυμήθηκε τα λόγια που τους μάθαιναν κι έστρεψε πέρα το βλέμμα ανταριασμένο και άγριο μες στο σκοτάδι. Ύστερα τότε συνεπήρε πάλι ο πόνος. Απαλοχάιδευε το χέρι του χτυπημένου και τα δάκρυα ξεχειλίζουν και το μούσκευαν.

Όμως ο άλλος πια δεν άκουγε· μήδ' ένιωθε. Η ψυχή του είχε πετάξει και το τυραγνισμένο κορμί άρχισε να σκεβρώνει.* Το σκοτάδι πύκνωσε πióτερο και σκέπασε τους δυο ανθρώπους: φονιά και θύμα, που στέκονταν πλάι πλάι και που ο ένας απαλοχάιδευε το χέρι του άλλου και του μουρμούριζε λόγια αγάπης και πόνου, σα να 'τανε φίλοι παλιοί, σα να 'τανε αδέρφια. Λόγια αγάπης που ο άλλος πια δεν άκουγε.

Παρατηρήσεις:

A. α) Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80-100 λέξεις.

β) Περιγράψτε τη μεταβολή της ψυχικής κατάστασης του στρατιώτη από τη στιγμή που πυροβόλησε τον εχθρό ως τη στιγμή που τον είδε νεκρό.

(Μονάδες 6)

B. α) Στο διήγημα ο συγγραφέας δεν ορίζει τον τόπο και τον χρόνο των γεγονότων ούτε αναφέρει τα ονόματα των προσώπων. Σε τι πιστεύετε εξυπηρετεί τον συγγραφέα αυτή η αοριστία; Τι θέλει να πετύχει;

β) Να βρείτε στο κείμενο μία μεταφορά, μία προσωποποίηση και μία παρομοίωση.

(Μονάδες 6)

Γ. Να επιλέξετε μία από τις δύο ερωτήσεις:

α) Ποιο μήνυμα θέλει να στείλει ο συγγραφέας μέσα από αυτό το διήγημα;

ή

β) Γράψτε ένα διαφορετικό τέλος για το διήγημα.

(Μονάδες 8)

